

Ola Kvaløy, Dekan og professor i samfunnsøkonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger

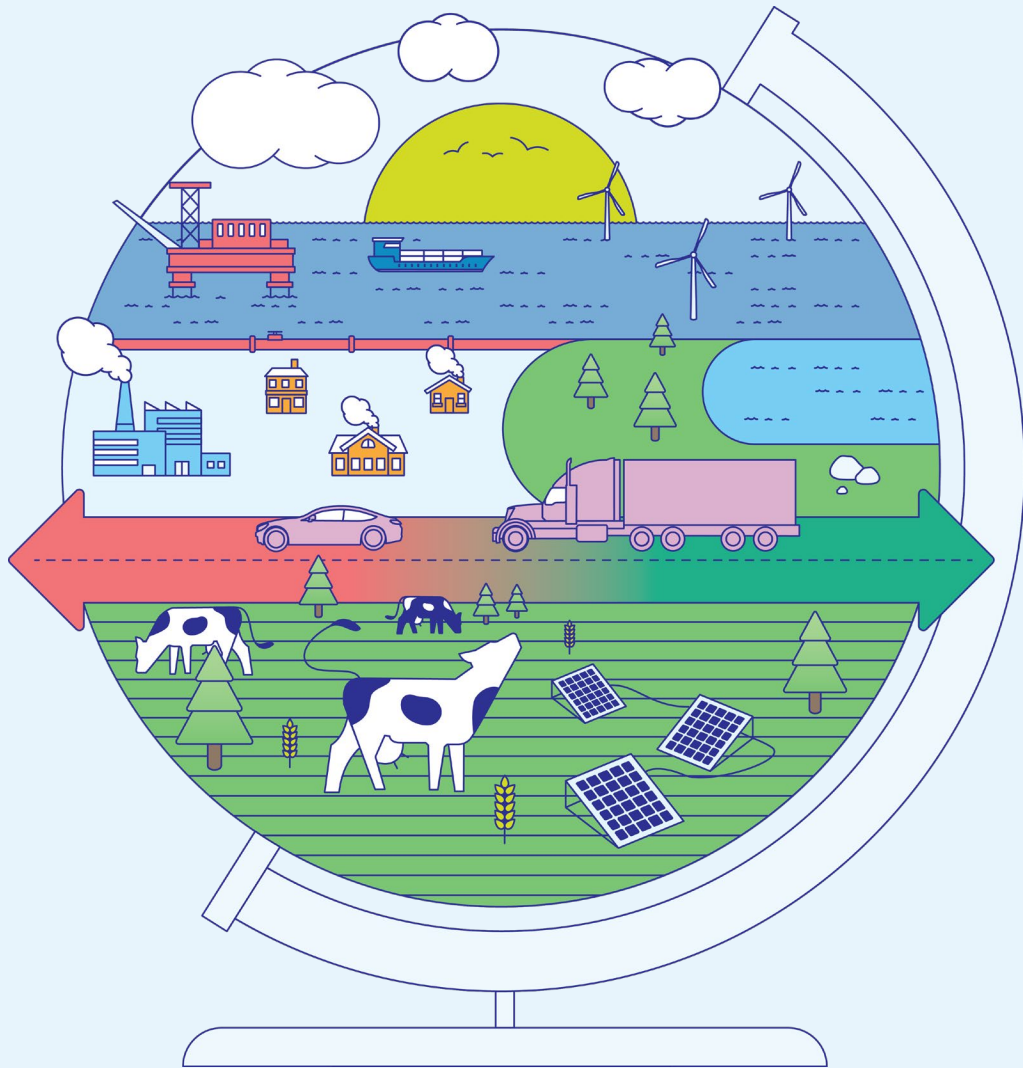
Klima til besvær

Topplederkonferansen 2023 - Ptil

Hva er god klimapolitikk?

Samfunnsøkonomenes tilnærming:

- Koordinerte høye CO2-avgifter.
- Kvotemarkeder.
- Offentlig støttet FOU / teknologiutvikling.
 - Fra grunnforskning til direkte subsidiering
- Tilbudssidetiltak:
 - Redusere leting og utvinning av fossil energi gjennom internasjonal koordinering.

NOU 2023: 25 Omstilling til lavutslipp

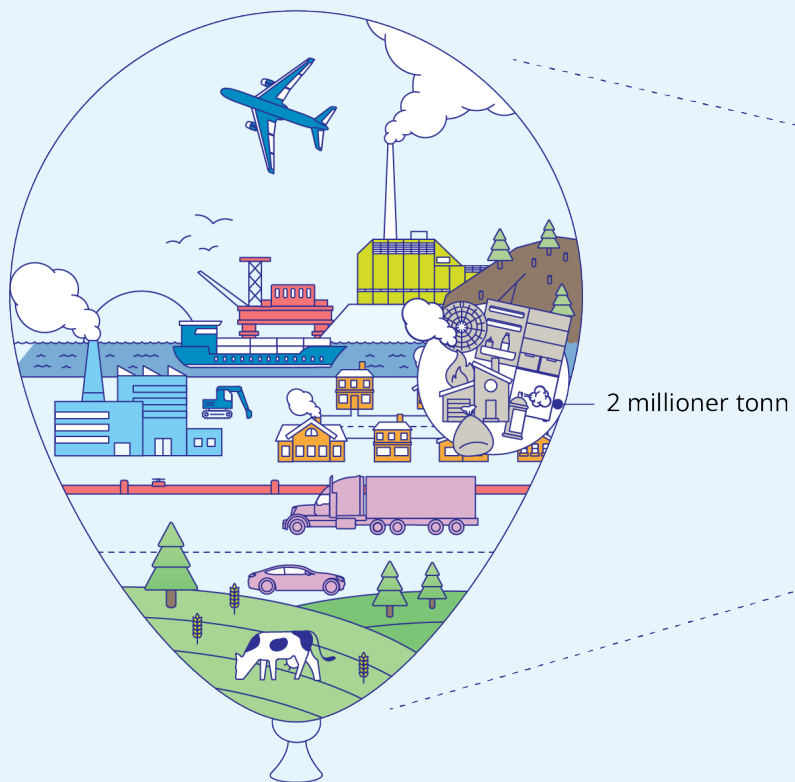
Veivalg for klimapolitikken mot 2050

Lov om klimamål

- **§ 4. Klimamål for 2050**
- Målet skal være at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050.
- Med lavutslippssamfunn menes et samfunn hvor klimagassutslippene, ut fra beste vitenskapelige grunnlag, utslippsutviklingen globalt og nasjonale omstendigheter, er redusert for å motvirke skadelige virkninger av global oppvarming som beskrevet i Parisavtalen 12. desember 2015 artikkel 2 nr. 1 bokstav a.
- Målet skal være at klimagassutslippene i 2050 reduseres i størrelsesorden 90 til 95 prosent fra utslippsnivået i referanseåret 1990.
- Ved vurdering av måloppnåelse skal det tas hensyn til effekten av norsk deltakelse i det europeiske klimakvotestystemet for virksomheter.

Dagens utslipp

50 millioner tonn

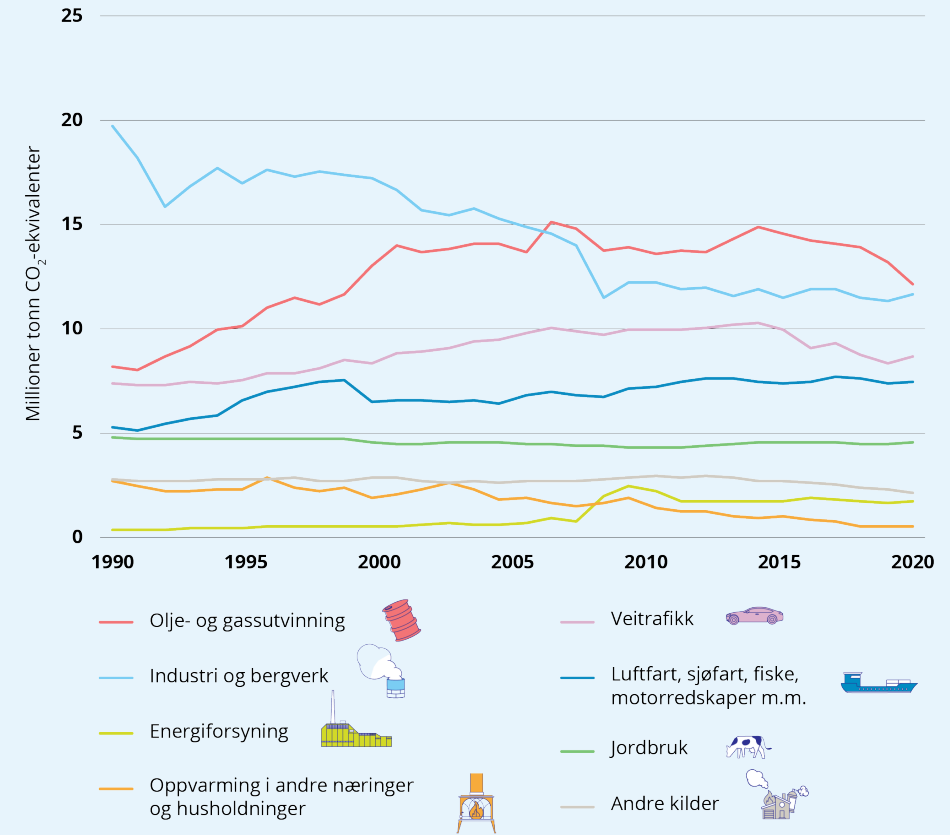
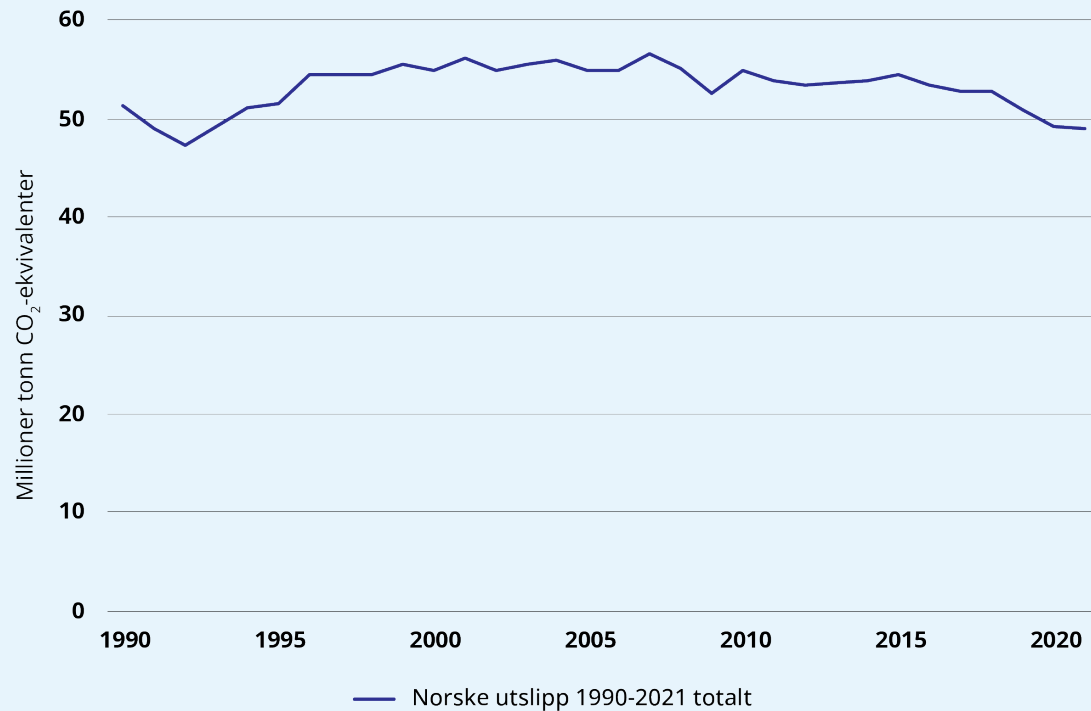
2050

1 million tonn

2,5 - 5 millioner tonn

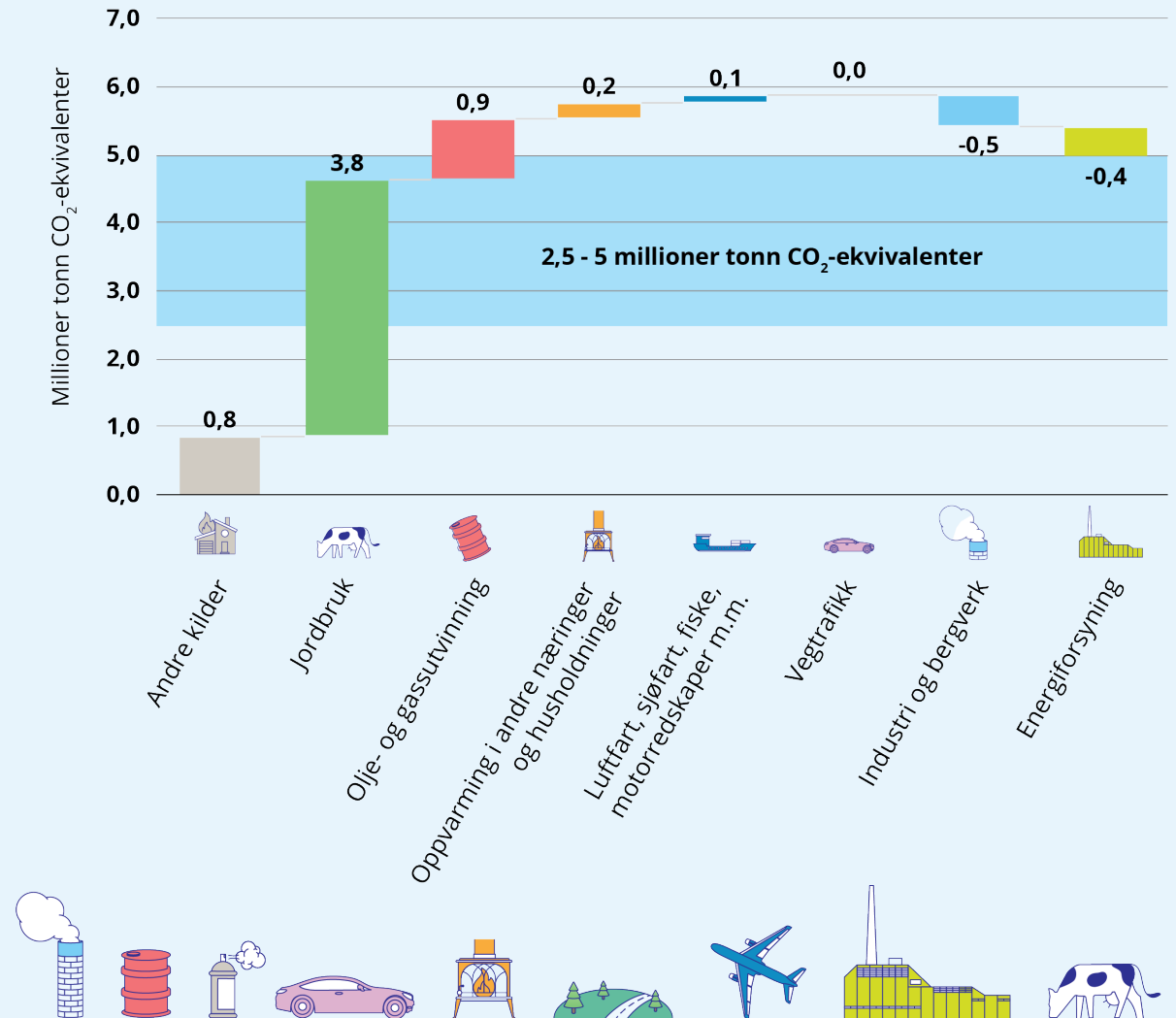

Klimagassutslipp i Norge

Viktige veivalg – særlig petroleum og jordbruk

- Ikke rom for utslipp på dagens nivå i jordbruket
- Ikke rom for utslipp i tråd med utvinningsprognosene for petroleumssektoren selv om alle andre sektorer har redusert utslippene til tilnærmet null.

Utvalgets hovedvurderinger (1b)

Utvalget mener at...

... alle beslutninger som tas i dag må baseres på et mål om at så godt som alle klimagassutslipp i Norge må være fjernet for godt innen 2050. Norsk klimapolitikk må vektlegge varig omstilling til nullutslipp og tempoet i omstillingen må økes.

.. og foreslår derfor at:

- utvikling og implementering av teknologi for direkte fangst av CO₂ fra luft er viktig, men må ikke legges til grunn som et alternativ til å redusere utslippene.
- det utvikles politikk for omstilling i jordbrukssektoren utover dagens ambisjoner.
- **det utarbeides en strategi for slutfasen av norsk petroleumsvirksomhet, og at denne legges frem for Stortinget så raskt som mulig. Utvalget tilrår at det ikke gis ytterligere tillatelser til leting, utvinning (PUD), eller anlegg og drift (PAD) inntil en slik strategi er ferdigstilt.**

Utvalgets hovedvurderinger (2b)

Utvalget mener at...	.. og foreslår derfor at:
<p>...all politikk og alle beslutninger må ta utgangspunkt i at alle ressurser er knappe.</p>	<ul style="list-style-type: none">• biomasse, som er en knapp ressurs, prioriteres til andre formål enn energi.• aktiviteten i petroleumsvirksomheten reduseres ut over forventet aktivitetsnivå frem mot 2050, for å unngå at sektoren legger beslag på knappe ressurser som kraft og kompetanse, og dermed vanskeliggjør omstillingen til et lavutslippssamfunn.• Utvalget anbefaler permanent stopp i letevirksomhet uten direkte tilknytning til eksisterende infrastruktur, og at det ikke besluttes bygging av ny infrastruktur som binder oss til utslipp frem mot og forbi 2050.• kraft fra land som utslippsreducerende tiltak som hovedregel unngås.

Utvalgets hovedvurderinger (4)

Utvalget mener at...	.. og foreslår derfor at:
...det må koste mer å slippe ut.	<ul style="list-style-type: none">• prising av utslipp tas i bruk så langt det er mulig, og det utarbeides en forpliktende opptrappingsplan for karbonprisen også etter 2030.• andre virkemidler som regulatoriske og pedagogiske virkemidler tas i bruk når karbonprising ikke er tilstrekkelig, mulig eller effektivt.• vurdere å bruke inntekter fra kvotesalg og midler til CO₂-priskompensasjonsordningen til omstilling mot nullutslipp i de kvotepliktige virksomhetene.• uønskede fordelingseffekter i hovedsak håndteres gjennom skattesystemet og velferdsordninger.

Veivalg

(mine formuleringer)

- Det kan være teoretisk mulig å videreføre dagens petroleumpolitikk uten å bryte klimaloven eller (intensjonen i) Paris-avtalen.
 - Krever at brorparten av tillatte utslipp i 2050 gis til petroleumssektoren.
 - Krever massiv elektrifisering og økt press for å bygge ned natur.
- De realistiske alternativene er enten
 - a) bryte/svekke klimaloven og Paris-avtalen, eller
 - b) redusere aktiviteten ut over forventet aktivitetsnivå frem mot 2050, herunder stanse leting i nye områder

**Takk for
oppmerksomheten**

Utvalgets hovedvurderinger (1a)

Utvalget mener at...	.. og foreslår derfor at:
<p>... alle beslutninger som tas i dag må baseres på et mål om at så godt som alle klimagassutslipp i Norge må være fjernet for godt innen 2050. Norsk klimapolitikk må vektlegge varig omstilling til nullutslipp og tempoet i omstillingen må økes.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Norges klimamål for 2050 presiseres til å innebære reduksjon i utslippene fra norsk territorium med 90–95 prosent sammenlignet med 1990, uten at utslipp og opptak fra sektoren for skog- og arealbruk er regnet inn.• det settes egne klimamål for utslipp, opptak og lagre av karbon i sektoren for skog- og arealbruk. Målene ses i sammenheng med nasjonale mål for naturmangfold og internasjonale forpliktelser for natur.• omstillingen til et lavutslippssamfunn bygges på at eksisterende utslipp skal fjernes eller reduseres kraftig gjennom redusert aktivitetsnivå, endret atferd og bruk av nullutslippsteknologi.

Utvalgets hovedvurderinger (2a)

Utvalget mener at...	.. og foreslår derfor at:
<p>...all politikk og alle beslutninger må ta utgangspunkt i at alle ressurser er knappe.</p>	<ul style="list-style-type: none">• all økonomisk aktivitet må skje innenfor planetens tålegrenser og økonomien må bli mer sirkulær.• løsninger som reduserer bruken av knappe ressurser som kraft, areal og mineraler og metaller prioriteres.• det innføres sterkere virkemidler for energieffektivisering samtidig som produksjonen av fornybar energi økes for å ha tilgang på tilstrekkelig energi til å erstatte fossil energi.• lave energipriser ikke settes som hovedmål for energipolitikken. Energiprisene må reflektere samfunnets kostnader ved å skaffe ny kraft tilveie.• tiltak som reduserer etterspørselen etter transport prioriteres, både når det gjelder transport av varer og av personer.

Utvalgets hovedvurderinger (3)

Utvalget mener at...	.. og foreslår derfor at:
...arealpolitikken må begrense tap av natur og bidra til bevaring av naturens karbonlagre	<ul style="list-style-type: none">• nedbygging av naturlige arealer begrenses vesentlig og at det legges tydeligere og mer bindende nasjonale rammer for bruken av arealer.• det nasjonale vernet av økosystemer økes.• det utvikles bindende, helhetlige planer for arealene til havs.

Utvalgets hovedvurderinger (5)

Utvalget mener at...	.. og foreslår derfor at:
<p>...det må være en bred tilnærming til virkemiddelbruk hvor juridiske, økonomiske og pedagogiske virkemidler benyttes.</p>	<ul style="list-style-type: none">• det legges vekt på at virkemidlene i klimapolitikken er forutsigbare og reduserer uønsket stivhengighet.• virkemidler kombineres for å gi rask omstilling og økt oppslutning om klimapolitikken.• juridiske virkemidler som krav, påbud og forbud i større grad tas i bruk, og at det løpende vurderes om det er hensiktsmessig å varsle fremtidig forbud av utslipp fra ulike kilder.• lovverket prioriterer klimahensyn gjennom krav om å vurdere klimaeffekt eller vektlegge klimahensyn.• det alltid vurderes om andre virkemidler som offentlige anskaffelser og pedagogiske virkemidler kan være effektive.

Utvalgets hovedvurderinger (6a)

Utvalget mener at...	.. og foreslår derfor at:
<p>...planer og beslutningssystemer må ta utgangspunkt i at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Norge etablerer et styrket styringssystem for klimaomstilling som bidrar til at målene blir nådd.• alle sentrale styrings- og politikkdokumenter som de årlige budsjettdokumentene, Nasjonal transportplan og Perspektivmeldingen skal ta utgangspunkt i klimamålene.• det legges frem helhetlige klima- og energiplaner for Stortinget hvert annet år, og at det søkes brede og ambisiøse klimaforlik.• den samiske befolkningen involveres bedre i offentlige beslutninger om klimapolitikk.

Utvalgets hovedvurderinger (6b)

Utvalget mener at...	.. og foreslår derfor at:
<p>...planer og beslutningssystemer må ta utgangspunkt i at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050.</p>	<ul style="list-style-type: none">• det etableres et klimapanel som skal bidra til et faglig grunnlag for klimapolitikken og til å identifisere muligheter og utfordringer.• kommunene får et tydelig og lovfestet ansvar for å bidra i omstillingen til et lavutslippssamfunn, og staten må legge til rette for at kommuner kan føre en ambisiøs klimapolitikk.• det gjennom samarbeid og dialog mellom arbeidsgiversiden, arbeidstakersiden, utdanningssektoren og politiske myndigheter tas en strukturert tilnærming til etter- og videreutdanning for å møte lavutslippssamfunnets kompetansebehov.

Utvalgets hovedvurderinger (7)

Utvalget mener at...	.. og foreslår derfor at:
<p>...det på en mer systematisk måte må tas hensyn til hvordan norsk politikk virker på andre lands mulighet til omstilling.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Norge øker innsatsen for reduserte utslipp i andre land. Denne innsatsen må komme i tillegg til oppfyllelse av Norges klimamål.• det etableres et nasjonalt mål om å redusere utslipp av klimagasser i andre land fra forbruk i Norge i samsvar med målene i Parisavtalen.• det vurderes hvordan Norge kan inkludere utslipp fra utenriks luftfart og sjøfart knyttet til Norge i de norske, territoriale klimamålene.• handelspolitikken utvikles som verktøy i overgangen til et lavutslippssamfunn og en sirkulær økonomi.

Utvalgets hovedvurderinger (8)

Utvalget mener at...	.. og foreslår derfor at:
...Norge er avhengig av fortsatt tett samarbeid med EU om klimapolitikken.	<ul style="list-style-type: none">• Norge fortsetter klimasamarbeidet med EU, og deltar i EUs klimaregelverk frem mot 2050.• EUs regelverk for omstilling gjennomføres i et høyere tempo.

